

Δημήτρης Ι. Παΐζης-Δανιάς

Ιθακησιακά
B'
ιστορίες και μνήμες

Αθήνα 2008

Πρόλογος

Συμπληρώνοντας κι αναδιανέμοντας την ύλη των “Ιθακησιακών Β” με τις ενότητες και τα κεφάλαια τους κατά χωριό, κατέληξα στη (δικαιολογημένη) διαπίστωση ενός κενού που εμφανίζεται στη σύνθεση της τελικής δομής του κάθε τόμου. Το κενό έχει σχέση με την, κατά το δυνατόν, παράθεση της χρονολογικής σειράς των ιστοριών του κάθε χωριού (ή ενότητας), κάτι εξαιρετικά σημαντικό μια και η κάθε ιστορία απηχεί τον κόσμο της συγκεκριμένης εποχής. Αναδεικνύει τα ήθη και τον τρόπο σκέψης και λειτουργίας της κοινωνίας και των ανθρώπων της, στόχος σημαντικός, αν όχι ο σημαντικότερος, της συγκεκριμένης εργασίας. Παράδειγμα οι 26 ιστορίες των Φρικών του δεύτερου βιβλίου που θεωρώ πως διαγράφουν ανατέμνοντη ζωή τους για πολλές δεκάδες δεκαετίες στο παρελθόν, έως σχεδόν την απαρχή της ύπαρξής τους.

Οι αιτίες του συγκεκριμένου κενού είναι δυο, με κυριότερη τη συγκέντρωση του υλικού και δευτερεύουσα την ανάγκη κατανομής του υλικού έτσι ώστε να γίνεται ενδιαφέρουσα και ελκυστική η ύλη του βιβλίου για περισσότερους Ιθακησίους. Θα ήταν πράγματι ευχής έργον η απ’ αρχής συνολική συγκέντρωση του υλικού και η ταξινόμηση-ομαδοποίησή του στη συνέχεια, κάτι που θα έκαναν πληρέστερη την αναφορά για τον αναγνώστη, αλλά και το μελλοντικό μελετητή της ιστορίας, της λαογραφίας και της κοινωνιολογίας του νησιού μας. Πρακτικά βέβαια κάτι τέτοιο υπήρξε και είναι ουσιαστικά ανέφικτο όσο κι αν το επεδίωξα. Οι ιστορίες μου ‘ξεφύτρωναν’ δεξιά κι αριστερά σ’ έναν ασυντόνιστο-ανεξέλεγκτο ρυθμό που σε καμιά περίπτωση δεν μπόρεσα να προβλέψω στα εν πολλοίς πιεστικά όρια και τις συνθήκες των εκδόσεων.

Μ’ αυτό το σκεπτικό θα διευκολύνω τον αναγνώστη-μελετητή καταδεικνύοντας-υπενθυμίζοντας σε κάθε ένα από τα κεφάλαια-ενότητες των ‘Ιθακησιακών Β’ τη συναφή ύλη των ‘Ιθακησιακών’ έτσι ώστε να υπάρξει και να διαγραφεί η συνοχή τους που στο τέλος του επόμενου τόμου (που ήδη ετοιμάζεται) θα γίνει και σχετικά χρονολογική.

Σε ό,τι αφορά τις ενότητες-κεφάλαια στα “Ιθακησιακά Β” κρίθηκαν σκόπιμες, με βάση τα παραπάνω, οι παρακάτω αλλαγές: (α) Η ενότητα ‘Πλεούμενα και ψαρέματα’ δεν συνεχίζεται στα “Ιθακησιακά Β”, αλλά διασπάται και μεταφέρεται στα χωριά που αντιστοιχεί η κάθε ιστορία και (β) διατηρούνται οι ενότητες των “Ιθακησιακών” ‘Στο γεφύρι του Πλατρειθιά όταν έσφυξε από ζωή’, ‘Τα σωφεραίκα’ και ‘Από το οικογενειακό μου αρχείο’, αφού υπάρχει άφθονο υλικό για τον τρίτο τόμο.

Μ’ αυτή την ευκαιρία θα θελα να παρακαλέσω τους συμπατριώτες μου και ιδιαίτερα τους Βαθυσάνους, τους Περαχωρίτες τους Λευκησάνους, αλλά και τους Ανωησάνους να με τροφοδοτήσουν με αντίστοιχο υλικό, ώστε να υπάρξει μια περισσότερο ισορροπημένη παρουσίαση της λαογραφίας και της ιστορίας της Ιθάκης μας μέσα απ’ τη προοπτική της συγκεκριμένης δουλειάς. Η ως τώρα συλλογή αριθμεί 195 ιστορίες εκ των οποίων οι 84 καταχωρήθηκαν στον πρώτο τόμο και οι υπόλοιπες 111 στον δεύτερο.

Ευχαριστώ για τούτη την τιμή και την ευκαιρία που μου δίνεται να συμμετέχω τόσο ενεργά στην ανάπλαση και παρουσίαση πτυχών ενός μεγάλου φάσματος του πανέμορφου ιθακησιακού πνεύματος.

Δημήτρης Ι. Παΐζης-Δανιάς

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

[1] Φρικιώτικα

• Ο Αργύρης κι ο Τρυπάργυρος.....	15
• Το Αλεξανδραϊκό δικάταρτο.....	17
• Ολική απώλεια.....	19
• Το στοίχημα	21
• Χωροφύλαξ Χρήστος Παπικινός-Καρδούλης (εκ Κερκύρας)...	24
• Το πανηγύρι τ' Αγίου-Ανδρέα το 1937 και η ορχήστρα του Τζάρα.	26
• Η γίδα η ερωτιάρα.....	34
• Οι Φρίκες, επίνειο του Πλατρειθιά. Ναυτιλιακό και εμπορικό κέντρο στα τέλη της δεκαετίας του 1940.....	35
• Η έπαρση του Ιταλικού συμβόλου στις Φρίκες την άνοιξη του 1941 κι άλλα της Ιταλοκρατίας σχετικά.....	51
• Αυτόκλητη υπεράσπιση της τιμής της ανεψιάς.....	58
• Αν ήσουνα (μωρή) κι εσύ απ' το πόρτο.....	59
• Φρικιώτικο κοντραμπάντο.	60
• Το τίμημα της σκιάς.....	62
• Το πρώτο ψαροτούφεκο στη Βόρεια Ιθάκη.	63
• Τα τυχερά του 'Βλαντή'.	65
• Η 'Μακρυνάρα' τση Φρίκες	67
• Ο.κ. μάνα!	71
• Να 'μη το βρει' η Σαρακοστή.....	73
• Το 'κλοσιέν' τση Χαμιδιούς.....	75
• Ο Φρικιώτης Ροβινσών Κρούσος.....	77
• Ο Αλέξανδρος και η φώλα.	79
• Σαλπο-σύναξη στο Κωστοπουλαϊκο.....	79
• Τα θολωμένα μάτια των ψαριών του Καρδούλη.	82
• Φρικιώτικοι (Καρδουλαϊκοι) διάλογοι.	83
• Τ' 'Αστέρια'	84
• 'Η Μπρατσέρα' του Κανά.....	88

[2] Εκλογικά

• Εκλογικό μελόδραμα σε πράξεις πέντε. (Ραχιώτικο-Κιονιώτικο, 1920).....	90
--	----

• Πολιτικά σχόλια (άνευ σχολίων) (Κολιεργιάτικο, 1950).....	92
• Πολιτική τοποθέτηση (Κολιεργιάτικο, 1950)	93
• Πολιτικές βεγγέρες και τζάκια στον Πλατρειθιά. (1951)....	94
• Το πολιτικό φαινόμενο Μπαλτζαβιά. (Θιακο-Κεφαλλονίτικο, 1950-51).....	101
• Τα καλά της προεκλογικής ‘προσφοράς’ (1956).....	102
• Το σταύρωμα του Καραμανλή (Ξωηάνικο, 1961).	104
• Τα áκυρα των Καλυβιών (Σταυριώτικο-Καλυβιώτικο, 1964).	107

[3] Η μπάλα στις Λίμνες

• Ο μαγικός κόσμος της μπάλας στις Λίμνες. Οι Λίμνες, τα παιχνίδια και η μπάλα 50 χρόνια πριν.....	111
• Η ελιά, τάμα του Αγίου, στη μέση του γηπέδου.....	115
• Η μπάλα και τ' αμπέλι του μπάρμπα-Ντίνου του Φλώκα....	121
• Η ιστορία της πρώτης μεταπολεμικής μπάλας στις Λίμνες.	126
• Το πεπόνι του ‘Μπαλωμένου’!	129
• Οι πρώτες στολές και τα παπούτσια της ομάδας και ο πανηγυρικός αγώνας Πλατρειθιά-Εξωγής.	130
• Τα τέρματα και οι τερματοφύλακες του Πλατρειθιά.	140
• Η διοίκηση, η σύνθεση, τα τσικώ και οι άλλοι της ποδοσφαιρικής ομάδας του Πλατρειθιά ‘ο Τηλέμαχος’.	144
• Οι σπεσιαλίστες, οι στυλίστες και τα μπαλαδόρικα κόλπα τους.....	150
• Περιστασιακοί δάσκαλοι της μπάλας και η προετοιμασία των αγώνων.	153
• Οι ένδοξοι ποδοσφαιρικοί αγώνες Πλατρειθιά-Εξωγής.	158
• Οι νέοι ποδοσφαιρικοί ορίζοντες.	163
• Το ρέκβιεμ του ποδοσφαιρικού συγκροτήματος των Λιμνών.....	174
• Σαν επιβεβαιωτικός επίλογος	177

[4] Τρίπτυχο Θιακῶν ιστοριών ζωής

• Γεώργιος Κ. Κουβαράς και Μάρκος Δ. Ζαβερδινός	179
• Μια ανωησάνικη μικρο-Οδύσσεια.	199
• Χριστόφορος Ανδριανάτος, ο άγνωστος ποιητής του πουθενά.	216

[5] Βαθυσάνικα

• Τί Ζαρόγιαννης ..τι Ωνάσης!	232
• Η φακή σουβλάκι.....	234
• Περί βλασφημίας σχετικά.....	235
• Η ταβέρνα των Αγίων.	237
• Ο μπάρμπα Στάθης ο Σφυρής.	239
• Οι χειροβομβίδες.	244
• Σκηνή απ' το χασάπικο του μπάρμπα-Αλέκου.	252
• Διάλογος στην πατικολαίκη στέρνα	253
• Ο Όμος του Μητσόλη.....	254
• Προορισμός 'Κόκκινος βράχος'	256
• Οι μπουκιές τση Ζαχαράτης.....	256
• Γαμήλιες προπόσεις και άλλα σχετικά.....	257
• Η παρεξήγηση.....	261
• Το Παπάκι.....	262
• Οι χάνοι, ο Μπρεδήμας και άλλα σχετικά.....	263
• Ο καφές του Μητσόλη.....	265
• Του Μητσόλη (διάλογοι).....	266
• Υπολογισμός γυναικίας ηλικίας.....	266

[6] Περαχωρίτικο

• Κοντραμπάντο στο Περαχωριό.	271
-------------------------------	-----

[7] Σταυριώτικα

• Το μήλο της αγνότητας.	280
• Το νέο ελαιοτριβείο στο Σταυρό.	282
• Η αποδοχή τση νύφης.	290
• Η σταυριώτικη εκδοχή του εβραϊκου νόμου.....	291
• Το κομπόδεμα του Φούκου.	292
• Ο μπάρμπα-Νιόνιος ο Διγκούνης και η αγροφυλακή.....	294
• Οι αυταπάτες του Τραμπαλή.....	297
• Ο μπάρμπα-Γιάννης ο Ντουγανιέρης.....	300
• Ο πολλαπλασιασμός τση κότας.	303
• Το χαμένο πορτοφόλι.....	305
• Το γιατρικό.	305

[8] Πλατρειθιώτικα

• Του Γιώργη του Κατέρη: Το ψηλότερο καμπαναριό	307
• Κόστος κηδείας.....	308
• Ξενάγηση στους νεκρούς	309
• Η θεια η Τασία η Συρτίκω.....	312
• Αγγελία θανάτου	313
• Επίλογος - Αφιέρωμα στον Κατέρη	315
• Ο Καμζέλης παραβάτης στον Κάλαμο	315
• Η γαλοπούλα τση θειάς τση Γιαννούλας	318
• Ο Καμζέλης παραβάτης τελωνειακών κωδίκων.....	320
• Ο φούρνος του μπάρμπα-Γιάννη του Κοκόση	322
• Λεηλασίες ταψιών στη διακεκαυμένη ζώνη του φούρνου...	331
• Το κοναταίκο καφενείο-καφωδείο	334
• Ο Περικλής με τον Καραγκιόζη στου Κονάτου.....	339
• Τα ελευθέρας του μπάρμπα-Περικλή.....	341
• Ιστορία γουλοζιτάς.....	343
• Επιχείρηση καρμπούρο	344

[9] Ξωησάνικα

• Τα γαϊδούρια και τα ζώα.....	346
• Το στασίδι του μπάρμπα-Πάνου του Λώλου	349
• Η τσάντα με τα χρυσαφικά	352
• Με δόλωμα το καλυμμαύκι.	356
• Μιχάλης Πεφάνης.....	359
• Ξωησάνοι καφενόβιοι. Έργα και ημερόνυχτα!	365
• Ένας καμένος, εν τη γένεση του, έρωτας	368
• Ξωησάνικη γάτα εξ Αυστραλίας.....	370
• Αρραβωνιασμένων όνειρα.....	374
• Το ζεστοφούρνι του 'Μεγάου'.....	375
• Κληματαριών παθήματα	378
• Πως οι Ξωησάνοι τραγουδούσαν το θάνατο.	379
• Οι σμέρνες κι ο νταβάς του Μπρούφα.	382

Αφιερωμένο
στις γυμνασιακές μου αναμνήσεις και στους συμμαθητές μου,
όσους είναι κι όσους δεν είναι στη φωτογραφία.

1951. Καθηγητές (αείμνηστοι Ραυτόπουλος, Χολέβας, Φάρος, Φίλιππας) και μαθητές-μαθήτριες της εβδόμης γυμνασίου Ιθάκης στην αριστερή βεράντα της σχολής. Επάνω σειρά από αριστερά: Αλέκος Γρίβας, Βέρης, Γρηγόρης Παΐζης, Μάκης Φιαμπόλης, Μίμης Κουβαράς, 'Τζανιόνιος'-Διονύσιος Φλωριάς, Σπύρος Πατρίκιος, Οδυσσέας Κωστόπουλος, Μάκης Κουτσουβέλης, Γιάννης Μαρτάτος, Γιώργος Γαλάτης (Αλέκος Κουγιανός από μεγαλύτερη τάξη, παρεισφρύσας!). Στις κάτω σειρές: Γιάννης Κομνηνός, Σωκράτης Μοντζαλιάς, Τρύφωνας Βρεττός, Μάκης και Σίτσα Μακρή, Μαίρη Πίππου και Λούλα Κουγιανού.